

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ ЗА ОБСЪЖДАНЕ НА РАБОТНИЯ ЛИ-
ТЕРАТУРЕН ВАРИАНТ НА ПИЕСАТА "МОСТЪТ" ОТ КОСТА СТРАНДЖЕВ, СЪСТОЯ-
ЛО СЛЕД ПРОВЕЖДАНЕТО НА РЕПЕТИЦИЯ С МИЗАНСЦЕН ОТ РЕЖИСЬОРА проф.
КРЪСТЬО МИРСКИ

21 март 1973

ПРИСЪСТВУВАЩИ:

1. СЕВЕЛИНА ГЪОРОВА, председателствуваша заседанието
2. ИЛИЯНА ДРУМЕВА
3. БАНЧО БАНОВ
4. КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ
5. МОИС БЕНИЕШ
6. ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА
7. ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА
8. ГАНЧО ГАНЧЕВ
9. САВА ХАНЪМОВ
10. НИКОЛА ДИНЕВ
11. НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ
12. КРЪСТЬО МИРСКИ
13. ЕЛКА МЪНГОВА
14. ПЕТКО КАРЛУКОВСКИ
15. ВАСИЛ СТОИЧЕВ
16. ЕМИЛ СТЕФАНОВ

СЕВЕЛИНА ГЪОРОВА, Не зная даже точно по чия инициатива днес се
събира художественият съвет, но това събиране отговори
както на желанието на ръководството да бъде осведомен
художествения съвет за хода на работите над "Мостът",

така и на желанието на творческия колектив, зает в постановката и на самия др. Мирски. Нашата задача сега е да се отзовем и правдиво, съвсем искрено да споделим всичките си бележки от репетицията, всичко до най-малките подробности, като ѝ препоръчаме това, което е възможно и полезно за спектакъла.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Искам да Ви обърна вниманието на това, че днешната репетиция беше един много неизгоден момент за гледане, защото ние репетирахме един нов мизансцен и е естествено, че след репетициите на маса става една крачка назад. Искам също така да обърна вниманието ви на обстоятелството, че пиесата по време на репетиции се доработва и занаяпред ще продължи да се доработва. Има над 10 страници поправки, които са по желание на артистите и с които още не съм занимавал автора. По тази репетиция в никой случай не бива да съдите за представлението. Пиесата и до този момент не е в завършен вид. Сега е моментът художествения съвет да си каже, обаче, своите бележки, защото промените са възможни, а ако той беше гледал в един по-завършен вид - тогава нещата по-трудно се поправят.

МИЛИНА ДРУМЕВА. Аз лично много отблизо и подробно следя работата над "Мостът", много съм вътре в нещата, така че горе-долу съм в положението на артистите и режисьора. Искам само да дам една информация за началния период на работата. В края на репетиционния период на маса ние имахме много сериозен разговор с другаря Мирски и авторът също така сериозно се отнесе към бележките от 15 точки, които му направихме. Коста Страинчев има много точно усещане за

за живите и истински неща в пиесата. Изпълнителите на Мишо и Бодрата дадоха свой принос и авторът свежо продължи темата за младежите в пиесата. От самото начало на работата от страна на актьорите имаше тревоги главно около партийното събрание. Днес много старателно слушах текста и трябва да ви кажа, че никак не се смущавам от духа на партийното събрание. Не ме задоволява все още текста, в смисъл, той все още не е очистен от жаргонни думи, преднамерени простовати изрази. Иначе пиесата прави впечатление на сурова и истинска. Никой не си прави илюзии, че пиесата е на висотата на жанра, но в този репортажен стил се прави максималното. За изпълнението ^{на} артистите трябва да се каже, че личи опита на хората, очертават се образите техните съдби са верни. Изискването ми е да пресеем пиесата от гледна точка на езика, от излишния товар в него, да се освободи зрителят от неща, които не отговарят и не водят към голямата тема на пиесата.

БИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА. Съжалявам, че не можах да гледам репетицията на цяло. Съгласна съм с Илиана. Главната работа предстои около текста, защото от сцената нещата винаги се укрупняват и се безпокоя, че в салона ще се породи не чувство на симпатия и обич към тези хора. Не мога да се освободя от тревогата си за възприемането на образите - дали ще породят симпатия? В този смисъл аз действително не познавам работници с подобна езикова характеристика. Пиесата ми харесва, че е решена като фрагмент от нашето ежедневиe, че носи ритъма на нашата съвременност. Но за езика - знам как звучи от сцената, пък си спомнете и това, как

другарят Гетман не допусна да се употреби думата "курва" в "Краят на книга VI".

БАНЧО БАНОВ. И аз споделям тези мисли на Виолета Бахчеванова. Не бива от сцената на Народния театър да звучат цинизми. Достатъчно ярко се открояват актьорските възплъщени и съвсем спокойно жаргонните думи могат да се прикрият. Четвъртата картина е в обстановката на първа картина и е възможно първото действие да свършва след V картина, тогава завръзката ще си бъде в първото действие. Нека по време или след партийното събрание Мърцо да загатне, че има да каже нещо на партийния секретар. Великолепна е сцената между Мърцо и Гарипа, особено в изпълнението на Петко Карлуковски и ми се ще да отиде съвсем накрая, дори като финална. Защото след събранието нещата падат. Имам възражения за сцената Колищърков-Кизов-Гарипа. Трябва да се диференцира отношението на Кизов към работниците, а не и той да се кържи като Колищърков. Поне ако не друго, Кизов трябва да разбере, че тяхното преместване не е толкова проста работа. Според мене трябва да се избегне това малко олекотено разрешаване на конфликта, не би трябвало да прозвучава като хепи енд в репликата на Павел, че бригадата технически трябва да се подкове. Може би решението ще е по-сложно, ако бригадата само получи тази възможност. Във финалните реплики между Павел и Катерина ми се ще да прозвучи в репликата на Павел - "и аз намерих баш сега да напусна обекта." Другари, и най-дългия път започва с една крачка. Тук не става дума само за тезиси - работникът на днешния ден. Важното е, че театърът прави движение към овладяването на тази тема. В тази

пиеса има къс от днешния живот, има проблеми, острота. Ние сме длъжни да я поставим.

НИКОЛА ДИНЕВ. Не зная чия е инициативата за днешната среща, но срещата е полезна. И ако това стане практика и за другите ни спектакли - театърът ще има само полза. Работата над пиесата е вече факт, всички разсъждения ще играем или не - не съществуват, съществува само едно - как да стане най-доброто. Много от моите страхове отпадат заради изпълнението на колектива даже в тази чернова репетиция. Моментът от сцената в кръчмата с връщането на партийния билет на Мърцо, която я смятах за грешна, сега в изпълнението на бай Стефан Великов идва логично. Но ми се ще акцента в монолога му за кръжоците - говориха ни едно, вярвахме - ние разбираме че в неговото дерайлиране има логика, но отделни неща трябва да се изскубят. Другата сцена - какво ще каже Горчо е много верна. Образът на Мърцо се очертава като един от плътните образи. Стараех се да гледам на това, ~~кххххх~~ което правят колегите, като на материал, от който ще израсне ~~дххххх~~ спектакъла. Сега си спомням думите на Гетман - "за политическата страна на пиесата отговарям аз, за художествената - Мирски, а актьорите да си гледат работата". И виждам сега, че е бил прав. Има всички основания "Мостът" да стане интересен спектакъл. Всички образи имат характеристики, всички са живи, срещани хора. В този смисъл сега много по-малко ме дразнят квете части на партийното събрание. Ще ми се във втората част да се стигне до схватка, до вдигане на юмруци - това е борба на живот и смърт - ще ми се по-малко да се приказва, по-малко дидактика и потмалко публицистика. Не трябва да има решение на хепи енд, а да

върви на по-висок градус. Ще ми се пък и партийният секретар да стъпи на маса, да се намеси по-страстно в конфликта. Ще ми се, освен това, да се хвърли един сериозен поглед от свършването на партийното събрание до края, за да се отсее тази многословност. Ние живеем във време когато в случаи като на Колищърков се действа много по-делово. Трябва да е ясно, след партийното събрание, тук вече ще играе законът и Колищърков и Кизов трябва да усетят това, което идва като вълна отдолу. Обнадеждава ме и е приятно това, че в характерите има много хубави преливания. Гъчно ми е за Кизов, този талантилив инженер, който всъщност е останал сам, в много от хората има суровост и грубост, Колищърков не е съвсем отрицателен, в други има добро зърно, което се търкаля в тази гонитба, за да се разбере, че в наше време най-важното е по кой път трябва да вървим за по-доброто.

САВА ХАНЪМОВ. На заседанието, на което се прие пиесата, около нея възникнаха редица спорни моменти и аз предложих на определен етап от работата художественият съвет да гледа за да може да се намеси и помогне навреме. Това се окажа една добра форма на работа и аз ще педирам и на други пиеси по същия начин да се сверява часовникът. Съжалявам, че не можах да кажа всички хубави неща преди Кольо Пинев, който ме изпревари. И затова ще кажа само някои мои бележки. Трябва да се акцентира повече актьорската линия на партийния секретар. Той трябва да води и държи в ръцете си партийното събрание. Той не бива да е пасивен наблюдател в него. След събранието действието върви мудро към финала, има редица обяснител-

ни сцени, които са излишни. Действително сцената между Гарипа и Мърцо - мястото ѝ е във финала.

ГАНЧО ГАНЧЕВ. Трябва да си призная, че и аз бях един от тези, които бяха настроени песимистично към литературния материал. Но работата на моите колеги, точните попадения в разпределението очертават едни силни черноземни характери, които са далеч от лакировката на книжните герои. И аз мисля, че тук там жаргонът може да се обере. Имам бележка за литературния материал: партийното събрание, тази кулминационна точка на ~~събранията~~ пиесата трябва да се очисти от ненужния текст. След мощния финал на събраниято тези дребни финалчета трябва да се съкратят. Темата за Колишърков след събраниято обезателно трябва да се съкрати. Според мене трябва направо да се стигне до младежката тема на Болрата и Мишо, които ще дадат оптимистична перспектива на финала и така ще е най-добре.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ. Аз имам опасението, че дори когато сбием темповете, спектакълът ще бъде дълъг. Онези картини в чайната, вътре текста може да се съкрати, защото те са експозитивни, а също така и от някои интимни сцени във втората част.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Сега в сцената в чайната стана дупка, но разговорите там са възлови.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ. Темата за Мърцо как го били в полицията по срамните части ѝ и от това детето му осакатяло звучи мелодраматично.

НИКОЛА ДИНЕВ. Защо пък. На мен много ми хареса. На фона на строежа това звучи много добре.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ. После Наско-светкавицата да не се мъкне като

бял дроб по сцената. В партийното събрание хората стигат до бой, а той се петляви.

ЕЛКА МЪНГОВА. Почти всичко се каза по линията на жаргона и то специално в сцените на партийното събрание. Там трябва преди всичко езиково да се очисти, за да изчезне чувството за хаос. Предлагам във финалната сцена на Павел и Катерина да се роди решението, че поне временно Павел трябва да остане на строежа. Финалната сцена Между Павел и Колищърков няма защо да е така многословна и няма какво толкова да спорят. За Павел от тук нататък Колищърков е преди всичко крадец.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА. Съгласна съм с много от нещата, които се казаха. За мен също в образа на Мирцо твърде много се натрапва темата за болното му дете и започва да звучи мелодраматично. В сцената в чайната тя просто доминира и измества една много по важна задача - цялата бригада чака връщането на Гариба от Кизов. Това трябва да се почувствува поне като атмосфера.

МОИС ВЕНИЕШ. Тази тема - за работниците и производството, е не само дефицитна, тя е и опасна. Но пиесата честно пристъпва към едни сурови и жестоки конфликти, да се строи с пот и кръв и поставя възлови въпроси, не само да се строи, но има и човешки съдби, които не бива да се подминават. На строежа има и любов и разлъки, има многообразие. Тук се поставят нещата рязко и остро, ъгловато, чепато. Мен ме изненадаха нашите актьори, даже на малката роля й дават своята душа, своята опитност и изтръгват възможното най-много от материала. Мисля, че работата ще продължи и нещата ще растат. Кое ме смущава и мен - това е партийното

събрание. Ако се избегнат някои думи в партийното събрание, ще е по-добре. Нека в езика остане колоритното, защото там на строителството хората си говорят по-ачик и по-искрено. Аз не искам стерилност в партийното събрание, но да се постави по-сериозно въпроса, че с хората се борави като с предмети и че точно на това партийното събрание дава отпор. И постепенно да се очертава онзи срещу когото се борят - Колищърков. Да се погледне от принципните неща, а не да се вадят само кирливи ризи. Сцената между Павел и Колищърков е необходима сцена, но тя е необходима веднага след партийното събрание. Има много финали. Пиесата трябва да завърши с това, че битката предстои, че ще изкачат искри. Ту^к има място и за една сцена между Павел и Кизов за мъжки разговор. Трябва да се почувствува че след партийното събрание има шок, катарзис, който разтърсва хората. Хубава е сцената между Елена и Кизов, тя го разбира, приема, но самата сцена няма финал и то финал тружен. Ако има сцена между Кизов и Павел, която да миреше на барут то е възможно това да бъде финалът.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА. Аз не познавах предварително пиесата, нямаш възможност да я прочета и имам само зрително впечатление от репетицията. Чувах за нея да се говори много - такава, онакава, лоша, слаба, под нивото. Сега, независимо, че репетицията е сурова аз се вълнувам и слушах заангажирано. За съжаление изпуснах втората част на събранието и въпреки това цялостното ми впечатление е много добро. Много хубаво разпределение, точни попадения - ще достига до зрителите и ще ги вълнува. Живея в работнически квартал и много често в трамвайя пътувам с такива хора - ами така си говорят - "отгелпване, загелпване". Това е стила на нашата

работническа класа. Разбира се, тук таме, езикът може да се поочисти, понеже това е сцената на националния ни театър, но киното и театърът вече възприемат живота такъв какъвто е. Стига тези жаргонни изрази да не се натрапват. И на мен ми се ще да стане това, което каза Бениш - разговорът между Павел и Колищърков да се разиграе непосредствено след събранието в празната зала.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Ние мислехме, че когато свършва събранието трябва да съмне.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА. Наистина Бениш е прав, не бива пиесата да завършва с хепи енд, Колищърковци не изчезват с магическа пръчка. Може би съм твърде категорична, може и да греша, но по литературния си материал образът на Нина Леова стои като една лепка. Каква съдба ни показва тя, каква балерина е, каква звезда е била - струва ми се, че на целия образ трябва да се тегли черта. Той е едно излишно удължаване и претоварване на пиесата. А ако на Кръстьо му е неудобно от актрисата - нека да ^я остави за втора Елена. Много хубаво написана роля е Мърцо - нищо лошо няма в това, че той така си мисли, че от боя в полицията сега детето му е сакато. Много е човешко, той е прости-чък човек, според мене верно е уловено. Пиесата независимо от това, че не е написана от Шекспир или Горки, ще изиграе хубава роля и за театъра. Иде ми да ида при Гетман и да го питам - кой ще играе в новата зала на театъра, когато половината от хората са в положението на Мърцо, обезверени и разочаровани?

СЕВЕЛИНА ГЬОРОВА. Аз вярвах в тази пиеса още когато я прочетох за

първи път. Днешната репетиция е повече от обнадеждаваща. Тя даже имаше една своеобразна атмосфера с това влизане в действието на артистите и излизането им сред нас - наблюдаващите ги. Артистите вече играят със свое отношение, много непосредствено като на камерна сцена. Ще ми се даже това да остане така и в спектакъла, с тази естественост в играта, с това използване на минимум средства. В сравнение с първата пиеса на Коста Странджев, в "Мостът" авторът е тръгнал по много по-верен път, като истина и светоусещане. Имам няколко бележки. 1/ Да се обърне внимание на Стефан Великов да не играе толкова мелодраматично. В неговата съдба хората намират кауза, за която да се борят и това е важното в образа. Трябва по-голяма пестеливост в средствата. 2/ Гайтаников трябва да бъде по-динамичен, да изговаря текста по артикулирано. 3/ В Елена е търсено решението защо Павел се колебае и иска да напусне строежа. Затова тя трябва да се намеси в конфликта, да има развитие, дори да стигне до лапидарен разрив. 4/ Първата сцена между Виолета Минкова и Гайтаников е хладно решена, даже във физическото им пласиране. Бодрата не може да каже, тази реплика, че момичето се е загладило като ярка, младежите имат малко по-други изрази и жаргон, а това в устата на Васил Стойчев битово. Независимо от тези бележки, аз вярвам, че това ще стане не само едно достойно представление, но и значителна крачка за театъра по пътя за овладяването на една сложна и трудна тема за нашата работническа класа.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ. Убаво е тези заседания да стават пред участници-

те на спектакъла, защото понякога мнението на съвета стига до тях видоизменено и неразбрано точно. Щеше да е хубаво да е сега тук целия колектив, за да се ликвидират разговорите дали трябва да се играе или не.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Стига с тези разговори! Раџанов, който най-много говореше играе чудесно и се е увлякал от ролята.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ. Това искам да кажа и аз. Целта на днешното заседание е да отстрани и всички колебания.

СЕВЕЛИНА ГЪРГОВА. Струва ми се, че като един от мотивите за нежеланието на работниците да ги местят от строежа наред с човешката тема трябва да стане и темата за обичта към строежа, за желанието им да участвуват в неговото завършване.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Това е загатнато, но могат да се сложат още една-две реплики.

ЕМИЛ СТЕФАНОВ. Нашата репетиция, гледана от съвета, освен всичко останало изигра и голяма педагогическа роля, това мобилизира актьорите, съсредоточи вниманието им върху задачите и се получи истинна, правдоподобна пиеса. Сега е настъпил онзи етап, в който трябва да се мисли как да си повярваме в образите, къде да сложим идейните акценти, а ние следваме порочната лоша традиция да спорим до последния момент по пиесата. В пиесата действително трябва да се подчертае темата за любовта на тези хора към строежа. Те сами търсят и намират изход от положението си, те сами предлагат - дайте ни възможност, ние сме готови да се подготвим за новата техника. С тези проблеми ще се сблъскат след две години и нашите осветлители в театъра, когато осветлението на сцената ще бъде цялото с електроника. Това е инстинкт у българина да види завършена работата си. Затова те сами подсказват на ръководството решението на

проблема, затова Гарипа тряска стола в кабинета на Кизов. И Павел като вижда, че отдолу всичко тръгва, решава и той. Лазарин - той е простоват, но не е простак. Това е душевно чист човек. Той скача на събранието да защити тезата за преквалификация, а възките-те са на втори плак.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Повечето от бележките, които направихте днес - приемам. В този смисъл днешното събиране е полезно, защото в много голяма степен виждам възможността да се осъществят така нещата и ползата от тези бележки. А що се отнася до колебанията, които съпътствуват раждането на един спектакъл - аз съм свикнал. Спомнете си колко колебания имаше за "Лорензачо", "Единственият свидетел" - едвам мина, а за "Казаларската царица" трябваше да давам писмено обяснение, че ще има успех. /Смях/. Но сега за днес всеки си каза всичко и е скучно да се повтаря.

СВЕЛИНА ГЪОРОВА. Тогава закриваме заседанието.

БЕЛЕЖКИТЕ ВОДИ:

А. Каракостова

/А. Каракостова, драматург/